

KRÓTKA HISTORIA WYŻSZEGO SEMINARIUM DUCHOWNEGO FRANCISZKANÓW PROWINCJI ŚWIĘTEJ JADWIGI

I. Historia „sedes academica” seminarium franciszkanów

Historia franciszkanów we Wrocławiu po okresie „kulturkampfu” rozpoczęła się 21 września 1893 r., kiedy to został utworzony Franciszkański Komisariat Wrocławski. W ślad za nim powołano do życia kolejne agendy zakonne, w tym przede wszystkim te związane ze studiami. I tak 4 października 1897 r. otwarto studium teologiczne we Wrocławiu-Karłowicach. Następnie w 1898 r. założono bibliotekę seminaryjną, a w 1900 r. otwarto studium filozoficzne. Pierwsze święcenia kapłańskie miały miejsce już 23 czerwca 1900 r., ponieważ pierwsi studenci franciszkańscy przychodząc do Wrocławia mieli za sobą kilka lat wcześniejszego przygotowania.

W kolejnych latach niewielkie studium franciszkańskie szybko zaczęło się rozwijać. Wpłynęło na to utworzenie Kustodii św. Jadwigi dnia 4 lipca 1902 r., a więc wyższej formy organizacji zakonnej. Jednak w latach 1910-1911, ze względu na trudności lokalowe i ekonomiczne we Wrocławiu, studium filozoficzne zostało przeniesione do Nysy. Ale wraz z utworzeniem Prowincji św. Jadwigi, co nastąpiło 11 listopada 1911 r., najwyższe władze zakonne nakazały jego powrót do Wrocławia. Jednakże historia dla studium filozoficznego we Wrocławiu nie była łaskawa. W latach 1917-1920 filozofia ze względów ekonomicznych ponownie została przeniesiona do Nysy, a od 1918-1919 znalazło się tam także z tych samych względów wrocławskie studium teologii. Jednak w październiku 1919 r. studium teologiczne powróciło do Wrocławia, a w ślad za nim, w październiku 1920 r., także studium filozoficzne. Nie na długo wszakże. W 1933 r. studium filozoficzne ponownie opuściło Wrocław ze względu na brak miejsc i zostało zorganizowane w Kłodzku. Powodem było utworzenie nowicjatu braci we Wrocławiu i rozbudowa Wydawnictwa św. Antoniego. Filozofię i teologię studiowało wówczas 52 studentów.

Potem nastąpił smutny okres II wojny światowej. A po jej zakończeniu, w 1947 r. całe studia filozoficzno-teologiczne były na nowo zorganizowane we Wrocławiu. Ale spokoju seminarium nie zaznało długo. Dnia 2 czerwca 1954 r. nastąpiła likwidacja klasztoru we Wrocławiu-Karłowicach przez władze komunistyczne, w konsekwencji czego, całe seminarium zostało przeniesione do Kłodzka. I tam w Kłodzku, średniej wielkości miasteczku, położonym w maryjnej Ziemi Kłodzkiej, przez 43 lata wreszcie w miarę spokojnie mogło się rozwijać i przygotowywać do kapłaństwa młodych franciszkanów. Jednak w 1991 r., w zmieniających się znów czasach, zostały odzyskane budynki seminaryjne we Wrocławiu-Karłowicach i kapituła prowincjalna w 1994 r. zdecydowała o powrocie uczelni franciszkańskiej z Kłodzka do pierwotnej siedziby we Wrocławiu, co nastąpiło ostatecznie 4 października 1997 r. w 100-lecie od jej założenia. Uroczysta, setna inauguracja jubileuszowego roku akademickiego miała miejsce 15 października 1997 r.

II. Historia seminarium w okresie od 1897 do 1945

W pierwszych latach istnienia komisariatu, kustodii a potem prowincji ówczesne władze zakonne bardzo baczna uwagę zwracały na przygotowanie wychowawców i profesorów seminarium. I tak pierwszym rektorem seminarium a zarazem magistrem alumnów był o. Teofil Hanke, który zgodnie z ówczesnymi konstytucjami generalnymi zakonu nazwany był prefektem, zaś bezpośredni przełożony kleryków nazywał się magistrem.

Pierwszymi wykładowcami w seminarium byli: o. Andrzej Bolczyk, który posiadał wykształcenie uniwersyteckie i był doktorem teologii i doktorem obojga praw; następnie o. Alard Wiertelarz, posiadający wykształcenie seminaryjne i tytuł rzymski *Lector generalis*; o. Fabian Gielnik, mający wykształcenie seminaryjne; o. Chryzogon Reisch - wykształcenie seminaryjne i tytuł *Lector generalis*; o. Otto Kaudewitz - wykształcenie seminaryjne; o. Teofil Hanke - wykształcenie uniwersyteckie, *Lector generalis*; o. Alojzy Bolczyk - wykształcenie uniwersyteckie, *Lector generalis* i o. Krystian Kosubek - wykształcenie uniwersyteckie, *Lector generalis*.

Przełożeni zakonni dbali nie tylko o posiadanie odpowiedniej liczby wychowawców i profesorów seminaryjnych, ale także o przygotowanie ich w różnych środowiskach akademickich, celem zróżnicowania doświadczeń w zakresie studiów i formacji. I tak konieczne wymogi i stopnie naukowe pierwsi i kolejni profesorowie zdobywali do 1945 r. na uczelniach: w Rzymie na *Antonianum* i *Gregorianum* - 8 profesorów, we Wrocławiu na Uniwersytecie Wrocławskim - 29 profesorów, w Berlinie na Uniwersytecie Berlińskim - 2 profesorów, w Londynie na Uniwersytecie w Oxfordzie - 1 profesor.

Duża stosunkowo była także liczba studentów jak na początki nowej jednostki administracyjnej. Od 1897 do 1945 r. w seminarium franciszkańskim we Wrocławiu studiowało 295 alumnów. W okresie do II wojny światowej ta mała uczelnia franciszkańska miała także charakter międzynarodowy ze względu na dobrą kadrę profesorską oraz możliwość korzystania z wykładów uniwersyteckich. Studiowali w niej studenci z Niemiec, Polski, Austrii, Jugosławii, Węgier, Litwy, a od 1934 także dwaj klerycy z Meksyku, którzy we Wrocławiu otrzymali święcenia kapłańskie. W latach 1929-1932 r. studiowało na Karłowicach również trzech bonifratrów. Łącznie więc do 1939 r. w seminarium karłowickim studiowało 25 studentów nie należących do Prowincji św. Jadwigi.

Prowincja św. Jadwigi, mając swe klasztory do 1945 r. w większości na Górnym i Dolnym Śląsku i leżąca w ramach państwa niemieckiego, składała się z zakonników wywodzących się z dwóch narodowości, zamieszkujących te tereny i władających dwoma językami: niemieckim i polskim. Dlatego też w seminarium językiem obowiązkowym był także język polski. Lektorat języka polskiego obowiązywał wszystkich przez dwa lata. Język polski wykładano do semestru zimowego 1939 r. Ostatni egzamin z języka polskiego studenci składali w lutym 1940 r. Na zakończenie studiów teologicznych, jeszcze przed święczeniami, odbywał się specjalny egzamin ze znajomości sprawowania sakramentów w języku polskim.

Część alumnów, mająca najlepsze wyniki, uczęszczała także na wykłady uniwersyteckie i uczestniczyła w seminariach naukowych u znanych profesorów

Uniwersytetu Wrocławskiego. Do 1939 r. było ich 43. Studenci ci wydawali od 1921 r. czasopismo kleryckie *Anima Franciscana*.

III. Historia seminarium franciszkanów po 1945 roku

Okres II wojny światowej zniszczył rozwijającą się Prowincję św. Jadwigi personalnie, materialnie i organizacyjnie. To samo dotyczyło seminarium. Ale szybko po wojnie zabrano się do odbudowy. Przyczynili się do tego pierwsi bracia i przełożeni. W seminarium pierwszym rektorem i magistrem był o. dr Ambroży Lubik, posiadający wykształcenie uniwersyteckie, zdobyte jeszcze przed wojną na Uniwersytecie Louvain i w czasie wojny na Uniwersytecie Wrocławskim. W sytuacji dużych zmian politycznych i społecznych, jakie nastąpiły po zakończeniu wojny na terenach, na których rozciągała się Prowincja św. Jadwigi, o. dr Ambroży zadbał o uzupełnienie, a także w znacznej mierze o odbudowanie kadry profesorskiej w pierwszych latach funkcjonowania seminarium. Przyszli profesorowie studiowali w uczelniach krajowych w Lublinie - KUL, w Warszawie - ATK, na Uniwersytecie Wrocławskim oraz w uczelniach zagranicznych: *Antonianum*, *Biblicum*, *Lateranum* w Rzymie i na Uniwersytecie w Innsbrucku.

W latach powojennych w seminarium gościnnie wykładali także profesorowie z bratnich prowincji franciszkańskich OFM - 7 profesorów, a także kapucyni OFM Cap. - 3 profesorów, salwatorianie SDS - 2 profesorów, sercanie SSCC - 2 wykładowców, klaretyni CMF - 1 wykładowca oraz dwaj księża diecezjalni.

Dużym ciosem dla życia seminaryjnego była likwidacja klasztoru karłowickiego w 1954 r., w którym mieściło się seminarium, z uwagi na zdeorganizowanie i zdekompletowanie biblioteki seminaryjnej. Część księgozbioru była pospieszenie przeniesiona do klasztoru w Górze św. Anny, a część do Kłodzka. W takiej sytuacji koniecznym stało się wybudowanie w Kłodzku nowego gmachu bibliotecznego, który został oddany do użytku w lipcu 1986 r.

Jak na warunki powojennej rzeczywistości i odbudowy organizacyjnej prowincji i seminarium nie ma było także alumnów studiujących w seminarium. Ich liczba do dnia dzisiejszego wynosi 350. W naszym seminarium w okresie powojennym aż do roku 1986 studiowało także 18 studentów z innych zgromadzeń zakonnych: sercanów SSCC - 12, bonifratrów OH - 2, kamilianów MI - 3 i misjonarzy klaretynów CMF - 1 student. Od roku 2001, po powrocie seminarium do Wrocławia, na zajęcia z filozofii uczęszczali klaretyni - 36 studentów, a od 2004 studia filozoficzno-teologiczne odbywali także sercanie - 6 studentów.

IV. Najnowsza historia seminarium franciszkanów

Najnowsza historia seminarium franciszkańskiego naznaczona jest zmianami, jakie dokonały się w Polsce w wyniku powstania i działania ruchu społecznego „Solidarność”. Polska wróciła, po okresie komunizmu, do rodziny wolnych krajów, a od 1 maja 2004 r. należy do Unii Europejskiej. Konsekwencją tych zmian, w pierwszym rzędzie politycznych i społecznych, są także zmiany ekonomiczne, kulturowe, techniczne. Zdobyta wolność stała się dla społeczeństwa, dla Kościoła, zakonów i ich instytucji wielkim wyzwaniem i zadaniem. W tych czasach wielkiego przyspieszenia cywilizacyjnego w latach 1991-2012 r. rektorem seminarium był o. dr Remigiusz Gruca,

mający wykształcenie uniwersyteckie, zdobyte w *Pontificia Université Antonianum* w Rzymie. W roku 2012 nowym rektorem seminarium zosta  o. dr Wawrzyniec Wojtyra, który swoje wykształcenie uniwersyteckie zdoby  także w *Pontificia Université Antonianum* w Rzymie.

Seminarium zosta  afiliowane do Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu 3 lipca 1993 r. Wykłada w nim aktualnie 34 profesorów (23 wykładowców nominowanych i 11 wykładowców zaproszonych): 26 OFM, 1 ksiądz diecezjalny, 1 OSU, 1 SDS, jak i 5 osób świeckich. Z wykładowców franciszkańskich 2 posiada stopień doktora habilitowanego i tytuł profesora, 17 profesorów posiada stopień doktora, 4 stopień licencjata rzymskiego teologii, 2 magistra po specjalizacji oraz 1 uko czy  studium muzyki kościelnej przy Wydziale Teologicznym UO. Profesorowie prowadz  zaj cia nie tylko w naszym seminarium, ale także w innych seminariach zakonnych i diecezjalnych oraz na uniwersytetach krajowych i zagranicznych.

W latach 1980 - 1989 seminarium wydawa  pismo kleryckie *Viator*. Od roku 1993 do 2005 periodyk o charakterze powo aniowym pt., *Radoń Doskonała*, w latach 1994 - 2015 Zeszyty Naukowe *Qu estiones S elect e* ( acznie 33 numery). Natomiast w odpowiedzi na naukę Soboru Watykańskiego II (por. *Gaudium et Spes*), inspiracje ostatnich papieży oraz roze nając znaki czasu, stworzy my w roku 2016 interdyscyplinarny projekt naukowy „Wiara - Kultura - Kino”.

 rodowisko WSD jest miejscem ogólnopolskiej debaty.  aczy ona nie tylko przedstawicieli równych dyscyplin naukowych, twórców, ale także m lodzie  akademicką, która w naszym gronie podejmuje refleksj  wiodącą przez sztuk  do wiary w Boga.

Patronat Papieskiej Rady do spraw Kultury dla naszego projektu jest znakiem, że wpisuje się on we współczesne inicjatywy Kościoła. Świadectwem naszych dzia an są cztery konferencje naukowe i opublikowane już (podwójnie recenzowane) cztery tomy z serii „Wiara - Kultura - Kino”.

Publikacje ciesz  się zainteresowaniem także bibliotek zagranicznych, które kilkakrotnie zwracały się z pro b  o nasze tomy. Ksi  zki znajdują się również w bibliotece Papieskiej Dykasterii do Spraw Kultury.

W seminarium działa Seminaryjna Wspólnota Powo aniowa oraz Seminaryjna Wspólnota Misyjna.

Po okresie przymusowych przenosin do Kłodzka w 1954 r. i znacznej dezorganizacji, aktualna biblioteka seminaryjna jest uporządkowana, skomputeryzowana i funkcjonuje w stowarzyszeniu bibliotek kościelnych MAK. Księgozbiór liczy obecnie 49850 woluminów publikacji filozoficznych i teologicznych, poza tym w zbiorach bibliotecznych znajdują się starodruki, rękopisy oraz w prenumeracie ciągłej 60 tytułów czasopism krajowych i zagranicznych (51 czasopism polskich, 9 obcojęzycznych). Naszą baz  danych można ogl da  w multiwyszukiwarce FIDKAR na stronie www.fides.org.pl/fidkar.